

In de Kempen groeit de grensoverschrijdende samenwerking

Vlamingen en Noord-Brabanders benutten waarde van *gebiedsbranding*

Gageleer is een van de vele producten uit de mooie Belgische biercultuur. Het bier heeft de kenmerkende smaak van gagele, een kruidachtig gewas waarvoor eens toepassingen bestonden als toverplant, tegen kiespijn, bij het leerlooien en bij het op smaak brengen van bier. De gagele die in het bier Gageleer wordt gebruikt, komt uit het natuurreservaat De Liereman in het Vlaamse Oud-Turnhout. Dit Belgische bier wordt momenteel ook op een dertigtal plaatsen in het aanpalende Nederlandse grensgebied verkocht. De producenten streven ernaar om alle grondstoffen in het gebied zelf te verbouwen. Komt de gerst nu nog uit Duitsland, op meerdere proefvelden wordt geëxperimenteerd met het kweken van gerst. Die proefvelden liggen nabij de Vlaamse stad Turnhout en in de omgeving van Alphen en Lage-Mierde, twee dorpen aan de Nederlandse kant van de grens.

Wiet (Aloysius) van Meel geeft het gageleer als voorbeeld van de activiteiten die in gezamenlijkheid aan weerskanten van de rijksgrens in de Kempen worden ontplooid. Van die bezigheden op het terrein van ruimtelijke ordening, economie, maatschappij, cultuur en gezondheidszorg zijn er steeds meer, al signaleert Van Meel refererend aan het gageleer de nodige beren op de weg: “In de Kempen, die zowel in België als in Nederland liggen, bestaat een lappendeken aan begrenzingen. Die werken verstikkend. Er is niet alleen de landsgrens, maar er zijn ook gemeentegrenzen, provinciegrenzen, onderwijsgrenzen, natuurgrenzen ... Dat maakt het lastig om dit gebied samen verder te ontwikkelen, maar onmogelijk is het gelukkig niet.” De ambities reiken verder, er is veel meer gaande in de Nederlandse en de Belgische Kempen.

De in 1954 geboren Van Meel is met zijn twintig jaar ervaring een autoriteit op het gebied van de grensoverschrijdende samenwerking in De Kempen. Hij is eigenaar van Pontifax, een bedrijf dat duurzame initiatieven ondersteunt. Hij is bestuurslid van de vzw Turnhout 2012 en adviseur van onder meer het Land van de Hilver, het Land van de Zaligheden en Kempen Goed. Deze ‘landen’ zijn samenwerkingverbanden van zo’n 300 met name op beleving gerichte bedrijven en organisaties. Kempen Goed is een *onderkoepel*, om met de woorden van Van Meel te spreken, die de samenwerking tussen de verschillende ‘landen’ bevordert. De stichting richt zich op de vier thema’s *gebiedsinrichting, voedsel, beleving en producten/diensten*. Vanuit dit van oorsprong Nederlandse Kempen Goed zijn allerlei contacten aangeknoopt met ondernemers in de Belgische Kempen. Van Meel noemt onder meer een *gezamenlijke gebiedsbranding* en een maandelijks ontmoeting tussen de deelnemende ondernemers. Het gaat daarbij om circa tachtig bedrijven en organisaties die met het fenomeen Belgische en Nederlandse Kempen meerwaarde willen creëren. De activiteiten zijn vooral economisch georiënteerd.

De Kempen

De Kempen (Kempenland), is het hart van het vroegere hertogdom Brabant. Ondanks de grens tussen België en Nederland is het landschappelijk en cultureel altijd min of meer een eenheid gebleven. Wiet van Meel noemt de Kempen een *Central Park* tussen de omliggende steden Antwerpen, Mechelen, Leuven, Hasselt, Eindhoven, Tilburg en Breda – met Turnhout als hoofdstad van de Kempen in het hart. De op hoge zandgronden gelegen Kempen zijn altijd heel arm geweest. Zowel Den Haag als Brussel beschouwde het als een kolonie, het Siberië van de Lage Landen, aldus Wiet van Meel. De kentering in Nederland kwam met de ontwikkeling van steden als Tilburg en Eindhoven tot regionale industriële grootmachten. Dat verhinderde overigens niet dat de klassieke plattelandssectoren als land- en tuinbouw, recreatie en toerisme uitgroeiden tot belangrijke economische pijlers. Kempen is een vervorming van het Latijnse *Campina*, dat ‘vlakte’ of ‘open ruimte’ betekent. In de Romeinse tijd heette het gebied *Toxandrië (Taxandria)*.

Erkend label

Zo hanteert de organisatie een eigen certificeringssysteem dat volgens Van Meel uniek is in Nederland. Producten en diensten krijgen het label *Erkend Kempen Goed* als zo veel mogelijk grondstoffen, producten en diensten uit de Kempen zelf worden betrokken. De productie geschiedt waar mogelijk in de Belgisch-Nederlandse grensregio. De gecertificeerde ondernemers steunen de plaatselijke economie en proberen het milieu zo weinig mogelijk te belasten. De verdere ontwikkeling van het gageleer is daar een door Van Meel aangehaald voorbeeld van. Met producten die dit label hebben, gaat het inmiddels zo goed

Op deze kaart zijn de Kempen herkenbaar als een geografische landstreek die zich uitstrekt over delen van de provincies Antwerpen, Belgisch-Limburg en Noord-Brabant.

dat bijvoorbeeld het St.-Elisabeth Ziekenhuis in Tilburg ze in de keuken verwerkt.

De partner van het Nederlandse Kempen Goed in de Belgische Kempen is de Strategische Projectenorganisatie Kempen (voorheen Strategisch Plan Kempen). Waar grensoverschrijdende samenwerking toe kan leiden, blijkt uit de ontwikkeling van wat Van Meel een *Groot Kempisch Grensoverschrijdend Nationaal Park* noemt. Dit project, waaraan al een paar jaar wordt gewerkt, moet de natuur rond de landsgrens tot een geheel maken. Een van de meest kenmerkende onderdelen van het grensgebied De Kempen is de ruime aanwezigheid van de natuur. Dat is een rechtstreeks gevolg van het trekken van de grens ná de Belgische onafhankelijkheid. De rijksgrens stond een economische ontplooiing in de weg. Nu is de rijke natuur een van de parels van de Kempen. Van Meel zegt erop te rekenen dat de besturen van de drie provincies waarin de Kempen liggen (Antwerpen, Belgisch-Limburg en Noord-Brabant) in 2013 het plan van een grensoverschrijdend (inter)nationaal park ten uitvoer gaan brengen.

Waardecreatie

Dat betekent volgens Van Meel dat de natuur beter ontwikkeld kan worden, dat nieuwe economische initiatieven mogelijk zijn en dat schoolkinderen aan weerskanten van de grens hetzelfde over de natuur gaan leren. Zo'n nieuwe economische activiteit is het vercommercialiseren van de stilte, die in deze natuurgebieden heerst. "Als je overspannen bent of je moet herstellen van een operatie, dan lukt dat beter in de stilte van de natuur", aldus Van Meel. *Waardecreatie*, noemt hij dat. De rekening opmakend van een ontwikkeling die zich ongeveer twee decennia geleden in gang heeft gezet en die in een steeds hogere versnelling komt, stelt Van Meel vast dat in de Belgische én de Nederlandse Kempen het besef steeds breder gedragen wordt dat de regio meerwaarde kan geven aan producten, diensten en activiteiten. "Bij velen leeft het besef dat het merk *De Kempen* kansen oplevert. Op het Kempenverhaal kan een toekomst worden gebouwd, een gezamenlijke toekomst."